

“ÇERKESLER NASIL BİR ANAYASA İSTİYOR ?”

**KAFKAS DERNEKLERİ FEDERASYONU
YENİ ANAYASAYA İLİŞKİN TALEP VE BEKLENTİLERİMİZ**

ANKARA

2011

Yıllarca süren Rus – Kafkas Savaşları sonrasında, Çarlık Rusyası'nın uyguladığı, insanlık tarihinin gördüğü en kanlı ve acımasız soykırımının ardından Çerkes Halkı 1864 yılında Anavatani Kafkasya'dan sürgün edildi. Çarlık Rusyası, Osmanlı İmparatorluğu ve İngiltere gibi dönemin egemen güçlerinin işbirliği ile 1,5 milyonu aşkın insanımız, büyük çoğunluğu Osmanlı topraklarına olmak üzere, Avusturalya'dan Amerika'ya, dünyanın dört bir tarafına savruldu. Gümüşhane'den Aydın'a, Balıkesir'den Bitlis'e Anadolu'nun her bir köşesine, bugünkü Ürdün'e, Suriye'ye, Mısır'a, Lübnan'a, Filistin'e, İsrail'e, Rumeli ve Balkanlar'a dağıtıldı. Yüzbinlerce insan sürgün yollarında açlık, sefalet ve salgın hastalıklar yüzünden can verdi.

Biz bu topraklar için ölümler Türkçe bilmiyorduk, şimdi anadilimizi bilmiyoruz...

Ayak bastığımız ilk günden itibaren, vatandaşlık ve yurttaşlık bağımızın gereği, bu toprakları vatanımız bildik, yapmamız gereken her şeyi yaptık, yapmaya da devam ediyoruz. Sarıkamış'dan Çanakkale'ye, Gazintep'den İlk Kurşun'a, 19 Mayıs'dan Kore Savaşı'na her yerde biz de vardık, her yerde en öndeydik. Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti ve tüm insanlarımız için, çağdaş, demokratik, sivil, insanı temel alan yeni bir anayasa için de üzerimize düşeni yerine getirmeye kararlıyız.

1908 yılında kurulan Çerkes Teavün Cemiyeti ile başlayan, Çerkes Halkı'nın örgütlenme süreci, ülkemizin yaşadığı badirelerle paralel olarak uğradığı kesintilere rağmen bugün 60 derneği çatısı altında toplayan, Kafkas Dernekleri Federasyonu ile büyük oranda tamamlanmıştır.

DURUM

Anayasalar, devletin omurgasını ortaya koyar. Anayasa, topluma yansıyan yanıyla, devlet ile bireyin, karşılıklı sınırları belirleyen en temel metnidir. Anayasa, bu sınırları belirlerken, bireyin, insan olmasının en doğal sonucu olan hak ve özgürlüklerini toplumsal yaşam içerisinde güvenle kullanılabilmesini temin etmelidir. Her ne kadar anayasa olgusu, devlet ve birey kutuplarıyla ele alınabilir görünse de böyle olmadığı açıktır. Anayasa etrafında, o ülkenin bireyleri sayısınca menfaat kutuplarının olduğu muhakkaktır. Birey de toplum da birbirine geçmiş, birbiriyle kaynaşmış çok katmanlı kimliklere sahiptir. İşte anayasa tam da bu noktada “toplumsal sözleşme” özelliğini kazanır.

Türkiye'deki mevcut anayasa, daha önceki anayasalar gibi, farklı olanı inkar, ırkçılık, asimilasyon ve tek tipleştirme politikalarına zemin hazırlamıştır. Tek başına, ırk kimliği ya da etnik kültür, bir devleti ayakta tutamaz. Çeşitlilik içerisinde, farklılıklarımızı koruyarak birlik olmak zorundayız. Temelinde ahlaki, akli, toplumsal ve evrensel değerler olmayan bir yönetim tarzı, adı ne olursa olsun, yozlaşmaya mahkumdur. Kendi insanımızla bağdaştırılıp ondan sonra uygulamaya konulmamış anayasaların, sonunda bitmek tükenmek bilmeyen demagogiler üreten kaotik bir düzene dönüştüğü ve art arda askeri darbeler devrinin açılmasına adeta doğal zemin oluşturduğu unutulmamalıdır.

Her anayasanın bir hareket noktası, ruhu ve kendisine hakim değerleri vardır ve bu ruh, ancak evrensel insani değerlere ve hukuk kurallarına dayandığı ölçüde kabul görür.

Demokratik anayasa; herkese eşitlik, özgürlük ve refah...

TOPLUMSAL SÖZLEŞME VE OLMAZSA OLMAZLAR

Sivil ve demokratik bir anayasa için, halk kendi anayasasını yapmalı, cumhuriyet demokratik sifattan ayrı düşünülmemelidir. Seçim sistemleri ve siyasi partiler düzenlemeleri, “bir” seçmenin oyunun bile temsil edilmemesini veya orantısız temsili engelleyecek şekilde yapılmalıdır. Devlet anayasada hiç bir ideoloji üstlenmemeli, asıl ve yegane ideolojisi “insanı yüceltmek” olmalıdır. Halkın iradesi koşulsuz olarak tüm kararların kaynağı olmalı, hiç bir dogmatik düşüncüyü öncelmemelidir. Devlet, tüm din ve mezheplere eşit mesafede durmalı, toplumdaki etnik ya da kültürel kimliklerle devlet tanımı birleştirilmemelidir. Gerçekçi bir anlayışla “yerinden yönetimler” sadece belediyecilikte değil her anlamda sistematığe bağlanmalı ve etkin bir noktaya taşınmalıdır. Eğitim ve sağlık başta olmak üzere, “sosyal devlet” olmanın kaçınılmaz gerekleri yerine getirilmelidir. Geçmişte örneklerini sık gördüğümüz “çoğunlukçu” anlayış yerine, “demokrasi çoğunluğun tahakkümü değildir” düşüncesinden hareketle evrensel haklar temelinde çoğulcu, sivil, eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik, çağdaş bir anayasa oluşturulmalıdır.

Ülkemiz özelinde yeni bir anayasa, yukarıdaki nitelikleri ve değerleri taşıyan bir “toplumsal sözleşme” olmalıdır. Aksi halde, belli ideolojik, etnik ve kültürel kesimlerin uzlaştığı mevcut anayasadan ayrı bir ruh taşımayacak, sorunları çözmeyecektir. Resmi ideolojinin açmazlarını tekrar eden bir anayasadan da kimseye fayda gelmeyecektir.

Kafkas Dernekleri Federasyonu, yeni anayasa yapma çalışmalarına, çatısı altında bulunan 60 dernek ve bu dernekler etrafında veya bağımsız olarak çalışmalarını sürdüren çeşitli yayın organları ve sosyal medya grupları ile tüm kurum, kuruluşlar ve bireylere çağrıda bulunarak katılımlarını istemiş, görüş ve önerilerini almıştır. Türkiye'nin her köşesinden ve her toplum kesiminden gelen öneriler derlenerek ortak başlıklar altında toplanmıştır.

Bu bağlamda; dünyadaki en örgütlü ve etkili Çerkes sivil toplum örgütü olan Kafkas Dernekleri Federasyonu'nun, Çerkes Halkı adına, yeni anayasada olmazsa olmazları var diyor, kendimiz, tüm kardeş halklar ve barış içinde daha zengin, daha mutlu bir Türkiye için talep ve beklentilerimizi aşağıda sıralıyoruz.

YÖNTEM

Olması gereken, bireyi ve insan haklarını temel alan, demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi, katılımcı, toplumsal ve siyasi temsil gücü yüksek bir anayasanın, herkesin ve her kesimin, ülkenin gerçek ve birinci derecede sahibi olduğu algısını yerleştiren bir anlayışla yapılmasıdır.

Anayasa yapım sürecinin azami katılım ile gerçekleştirilmesi önemlidir. Özellikle farklı kimliklerin, inançların ve farklı sebeplerle azınlıkta kalmış, bu güne kadar dışlanmış kesimlerin etkin katılımı, toplumsal meşruiyeti olan geniş bir tartışma ortamı sağlanması zorunludur. Yeni anayasanın toplumun tamamını kapsayıcı olması güvence yaratacak, aidiyet duygusunu arttıracaktır. Yeni anayasa, ancak bu ülkenin tüm insanları, resmi ve sivil tüm kurumları tarafından samimiyetle sahiplenilebildiği ölçüde başarılı olacaktır.

TEMEL İLKELER

- ✓ Anayasa bir fikir ve ideoloji üzerine inşa edilmemeli, devletin insanlar için varolduğu ilkesi üzerine kurgulanmalı, sistem üzerinde askeri veya bürokratik baskıya zemin hazırlayacak hükümler içermemelidir.
- ✓ Dil, ırk, etnik köken, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, din, siyasal düşünce, felsefi inanç, mezhep, medeni hal, yaş, engellilik vb. hiç bir nedenle ayrımcılık yapılmamalıdır.
- ✓ Kimliklere yönelik her türlü asimilasyon ve baskı insanlık suçu olarak kabul edilmeli, tüm kimlikler devlet güvencesi altına alınmalıdır.
- ✓ Anayasa bireyi temel almalı, anayasaya ve tüm yasalara, evrensel insan hak ve özgürlükleri odaklı bir anlayış hakim olmalıdır.

Farklılığımız zenginliğimizdir, birliğimiz gücümüz...

- ✓ Hiçbir toplumsal grubu ya da görüşü dışlamayan, çoğulcu ve katılımcı demokrasi esas alınmalıdır.
- ✓ Laiklik net ve açık tanımlanmalı, din ve vicdan özgürlüğü esas olmalı, devlet tüm inançlara ve tüm dini kurumlara eşit mesafede durmalıdır.
- ✓ Anayasal vatandaşlık temel alınmalı, vatandaşlığın hukuki tanımında, hiç bir ırk ya da etnisiteye atıf yapılmadan, “Türkiyelilik veya Türkiye (Cumhuriyeti) Vatandaşlığı ” kavramlarına vurgu yapılmalıdır.
- ✓ Temel insan hak ve özgürlüklerine ilişkin, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, “Avrupa Sosyal Şartı” ve “Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu” gibi Türkiye’nin taraf olduğu her türlü sözleşme, direktif ve anlaşmalar referans alınmalı, bu sözleşmeler, hiçbir çekince konulmadan anayasanın tamamlayıcı bir parçası olarak benimsenmelidir.

- ✓ Anayasada muğlak, soyut ve keyfiliğe açık ifadeler yer almamalı, “kamu yararı”, “kamu hizmeti” “genel ahlak”, “milli güvenlik” ve “kamu düzeni” benzeri kavramlar açık ve net bir biçimde tanımlanmalıdır, temel insan hakları bu gerekçelerle hiçbir şekilde kısıtlanmamalıdır.
- ✓ Bireyin ve ailenin mahremiyeti güvence altına alınmalı, keyfi ve izinsiz takip, izleme ve dinlemelerin engellenmesi için caydırıcı ve önleyici tedbirler alınmalıdır.
- ✓ Yeni anayasa, memurlar, işçiler, öğrenciler ve bu kitleleri temsil eden sivil toplum örgütleri, dernekler, sendikalar vb. başta olmak üzere toplumun her kesiminin siyaset ile ilişki kurabilmesinin önünü açmalı, ülkenin tüm vatandaşlarının kısıtlama olmaksızın siyaset yapabilmesini garanti altına almalıdır.
- ✓ Herkesin ve her kesimin merkezi ve yerel yönetimlerde temsil edilebilmesi amacıyla anayasa, seçim barajı gibi temsiliyeti engelleyen düzenlemeleri önleyici hükümler içermelidir.
- ✓ Sosyal devlet ilkesi; sağlık hizmetleri, çalışma koşulları, sosyal güvenlik, eğitim, dengeli gelir dağılımı ve bölgesel kalkınmada eşitlik benimsenmelidir.
- ✓ Hukuk devleti olmanın koşulları teminat altına alınmalı, yargının mutlak bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile yargı birliği (eşit şartlarda, aynı usulde, aynı yargı yerinde) sağlanmalıdır. Adil yargılanma hakkı esas alınmalı, yargı denetimi dışında hiçbir alan bırakılmamalıdır.
- ✓ Yasama, yürütme ve yargı güçleri arasında denge, karşılıklı ve sivil denetim koşulları oluşturulmalı, yasama dokunulmazlığı kürsü dokunulmazlığı ile sınırlandırılmalı, tüm kamu kurumları ve görevlileri için şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri, bilgi edinme ve düzeltme hakları teminat altına alınmalıdır.
- ✓ Sadece insan ve devlet değil, çevre, doğal kaynaklar, bu ülkenin tüm canlı ve cansız varlıkları ile gelecek nesillerin bu varlıklar üzerlerindeki hakları güvence altına alınmalıdır.
- ✓ Merkezi ve yerel yönetimler arasında siyasi ve idari yetki, görev ve sorumlulukların dengelendiği, yerel yönetimlerin güçlendirildiği, katılımcı, yerinden yönetim ilkesinin uygulanması sağlanmalıdır.

Çerkes Halkı inkar, ırkçılık ve asimilasyon politikaları sonucunda yok oluşun eşiğine gelmiştir. İnsanlık tarihinin ortak mirası, dünyanın en zengin alfabetine, en çok sessiz harfe sahip dili “Ubiha” Anadolu topraklarında yok oldu. Anayasanın ruhu Çerkes Halkı’na ve benzeri durumdaki diğer halklara “pozitif ayrımcılık” ilkesini tarif ve kabul etmesi ile belirlenecektir. Pozitif ayrımcılık; insanlık tarihinin ortak hazinelerine sahip çıkması gereğinden ötürü eşitlikçi ve özgürlükçü bir anayasada yer almalıdır.

- ✓ Her türlü etnik, kültürel ve düşünce gruplarının, toplantı ve gösteri yapma, dernek kurma ve uluslararası kuruluşlara katılma hakkı güvence altına alınmalıdır.
- ✓ Sivil Toplum Örgütleri, yerel ve merkezi idarecilerle desteklenmeli, kamusal karar alma mekanizmaları içinde yer alması sağlanmalıdır. Kültürel, etnik değerlerin korunması için faaliyet gösteren STK’lar için devletçe destekleyici olanaklar sağlanmalıdır.
- ✓ İnsanlık tarihinin ortak mirası, ülkemizde konuşulan tüm diller koruma altına alınmalı, kreş ve ana okullarından başlayarak anadil eğitimi devlet eliyle yapılmalı, üniversitelerde anadillerin korunmasına ve eğitimine ilişkin bölümlerin açılması sağlanmalıdır.

Ana sütü helal, ana dili haktır...

- ✓ Çifte vatandaşlık konusunda kolaylıklar sağlanmalı, yeni anayasada, yurt dışında çalışmak için başka ülkelere yerleşenlerin, akrabalık bağları nedeniyle başka ülkelerle bağı bulunan vatandaşların çifte vatandaşlık alabilmesini sağlayıcı kolaylıklar yer almalıdır.
- ✓ İnsanlara atalarından miras kalan özgün aile adları, isim, lakap vb. değerlerini soyadı olarak kullanmalarının önü açılmalıdır.

- ✓ Yeni anayasa, tarihimizle yüzleşilmesinin önünü açmalı, ırkçı, taraflı, tarihsel ve bilimsel gerçeklere aykırı resmi tarihin tarafsız bir gözle yeniden yazılmasını sağlamalıdır. Tek bir olay ya da şahsiyetten hareketle etnik veya kültürel olarak farklı kesimleri rencide edici ifadeler ayıklanmalı, haksızlığa uğrayan tarihi şahsiyetler üzerinden farklı etnik kimliklerin itibarları iade edilmelidir.
- ✓ Yerleşim yerleri adlarını Türkçe ile sınırlayan ve bu sebeple yüzlerce yerleşim yerinin orjinal adlarının değiştirilmesine yol açan yasalar kaldırılmalı ve bu isimlerin korunması teminat altına alınmalıdır.

Türkiye'de son yıllarda yaşanan siyasi gelişmelerden de açıkça görüldüğü gibi, yasa ve mevzuattaki değişiklikler, günlük pratiklerin değişmesi için yeterli olmamaktadır. Siyasi otorite ve genel olarak tüm toplum demokratik ilkeleri içselleştirmede, insan hak ve özgürlüklerinin önemi ve önceliğine gerekli önemi göstermediği zaman, en iyi yasalar bile yetersiz kalmakta, siyasi ve toplumsal sorunları çözememektedir. Bu nedenle, yeni anayasanın hazırlanması süreci, basit bir teknik süreç olarak görülmemeli, genel anlamda demokratik ilkelerin, farklılıklara saygının, evrensel insan hak ve özgürlüklerinin anlaşılması ve benimsenmesini sağlayacak gerçek bir “demokratik açılım” süreci olarak değerlendirilmelidir. Bu sürecin, Türkiye'nin ve Türkiye'de yaşayan herkesin önünü açan, ekonomik ve toplumsal gelişim için tüm suni engelleri ortadan kaldıran, hepimizin eşitlik, özgürlük ve refah içinde yaşaması için gerekli yasal çerçeveyi sunan, “insana yakışır bir anayasa” ile sonuçlanacağını umuyoruz. Bu umudun gerçekleşmesi için Kafkas Dernekleri Federasyonu olarak, anayasa hazırlık çalışmalarının her aşamasına katkıda bulunacağımızı, “demokratik açılım” sürecinin başarıyla sürdürülmesi için destek sağlayacağımızı, insan hakları ve özgürlüklerini güvence altına alacak tüm yasal düzenlemelerin gerçekleşmesi ve uygulanmasının takipçisi olacağımızı beyan ediyoruz.

Yeni anayasanın yapılması, halkın demokratik rüştünün en somut parametresi olacaktır. Demokrasinin mihenk taşı, ilk defa sürece etkin katılarak kendi elleriyle, seçmiş olduğu parlamento aracılığıyla ortaya koyan halk, ortak ihtiyaçtan doğan, asgari müştereklerini tanımladığı “toplumsal sözleşmesini” bir başlangıç ile taçlandırılmalıdır.

Ve bu başlangıç şöyle demelidir;

Tüm insanlık tarihini ortak tecrübe hazinesi olarak görüyor, bu ülkede yaşayan halklar olarak geleceğimizi “kardeşlik” temelinde bu hazine üzerinde kuruyoruz.

Ülkemizde yaşayan halkların, tek bir dinsel, etnik ve kültürel kimlikle tanımlanamayacağını, geniş bir komşu coğrafyadaki halklar ile yakın dinsel, etnik ve kültürel bağlar taşıdığını bilmekteyiz.

Ülkemizdeki her birey ve farklı grup, ait olduğu etnik, kültürel ve dinsel kimliğin doğal gereklerini yaşayabilecek ve kendisini şiddete başvurmadığı sürece rahatça ifade edebilecektir.

Bireyin ve farklı olan grubun evrensel kabul gören haklarını şu ya da bu bahane ile tanımayan sistemlerin huzursuzluktan başka bir şey üretmeyeceğine inanarak, “her bireyin, hak ve özgürlükleri en kutsal değerdir” ilkesine inanmaktayız.

Farklı olanı incitmeyecek ve farklı olandan incinmeyeceğiz. Farklı olan, sadece folklorik öğeleriyle değil bütün özüyle geliştikçe, ülkemiz zenginleşecek ve güçlenecektir.

Ortak geçmişimiz demektir ki; “ancak gönüllü birliktelikle var olabiliriz..!”

Bu gün bu idrakte evrensel değerleri de dikkate alarak çoğulcu, eşitlikçi, özgürlükçü, sivil ve demokratik anlayışla bu anayasayı kabul ediyoruz.”